NATHANIEL HAWTHORNE – VIZIUNE ARTISTICĂ

Nathaniel Hawthorne - Artistic Vision

Smaranda ŞTEFANOVICI[1]

Abstract

Believing in the Puritan providence, N. Hawthorne accepts the doctrine of the ancestral sin and, implicitly, human imperfection. With all his fascination with the power of evil, the writer dissociates himself from Puritanism by modernizing the effects of evil on the human being. The inclination towards moral ambivalence and bipolarity, brought to light by his experiment with the literary genre of 'romance', lies at the heart of Hawthorne's artistic formation, contributing to building the organic image of the world reflected in his work. Life is seen as a continual struggle between opposing forces, which interweave and balance permanently only to lose balance again. The article highlights the uniqueness of Hawthorne's work through the spherical form of his artistic vision that allows his character types to be permanently on a journey of discovery of their own identity. Denying any certainty, Hawthorne wipes out any boundaries between real and fiction, actual and imaginary, in an attempt to prove the possible salvation on the earth through the educational function of sin.

Keywords: artistic vision, ancestral sin, organic image, bipolar conflict, spherical shape.

Nathaniel Hawthorne, prozator şi nuvelist american, ce păstrează o construcţie alegorică, se înscrie printre personalităţile reprezentative ale literaturii americane de la începutul secolului al XIX-lea. Se remarcă în special prin admirabila reconstituire a moravurilor şi obiceiurilor comunităţii puritane a secolului al XVII-lea, dovedindu-se în acelaşi timp un fin psiholog.

Opera lui Hawthorne aparţine romatismului gotic, prin accentul pus pe 'romance', pe eliberarea de convenţii sociale şi constrângeri politice, pe imaginaţie şi pe natură ca lăcaş al eliberării personale. Este revolta împotriva focalizării pe formalism şi raţiune ce caracterizau curentul iluminist al sec. al XVIII-lea.

Acţiunea în majoritatea scrierilor lui Hawthorne se petrece în Noua Anglie şi se constituie în alegorii morale de inspiraţie puritană. Adept al romantismului tenebros, ('dark romanticism'), temele lui se axează pe răul genetic şi păcatul uman, mesajul moral şi complexitatea psihologică fiind adiacente.

Contextul literar american, de început de secol XIX, nu era unul propice pentru scriitorul american Nathaniel Hawthorne: mediul ostil, materialismul naţiunii nou întemeiate, lipsa unei istorii şi tradiţii artistice şi literare ar fi doar câteva exemple. Moştenirea puritană i-a fost prieten şi duşman pe drumul dificil al afirmării. Pe de o parte l-a impulsionat să analize şi să interpreteze în profunzime natura umană, iar pe de altă parte scepticismul puritan l-a făcut să pună la îndoială valoarea efortului pur uman, fără Providenţă.

Strâns legate de religia puritană, practicată în Salem-ul secolului al XVII-lea de strămoşii săi, Nathaniel Hawthorne a studiat psihologia umană prin prisma naturii şi a

[1] Associate Professor, PhD, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş.

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

efectelor răului, şi implicit ale păcatului ancestral asupra fiinţei umane. Fin psiholog, precursor al psihanalizei moderne, a experimentat cu tradiția 'romance' şi alegoria pentru a da expresie trăirilor interne.

Adept al Providenţei puritane, el acceptă doctrina păcatului originar şi implicit imperfecţiunea umană. Cu toată fascinația sa față de puterea răului, Hawthorne, în acelaşi timp, se disociază de puritanism prin abordarea modernă a efectelor răului asupra fiinţei umane. Hawthorne, în acest scop, foloseşte metoda ambiguității şi a ambivalenței pentru a dovedi natura dual ă a fiinţei umane. "Viața este alcătuită din marmură şi noroi," ("Life is made of marble and mud")[2] spune Clifford în *The House of the Seven Gables*. Răul devine personaj, acționând de sine stătător şi schimbând soarta celor cu care interacționează. Narațiunile lui Hawthorne sunt declanşate de un păcat, urmărind evoluția acestuia în destinul unor familii de-a lungul câtorva generaţii. Ca proces, răul evoluează în timp, transmiţându-se d e la o generație la alta, influenţând viața personajelor. Pentru că Hawthorne ne spune că: "nedreptatea săvârşită de o generaţie îşi perpetuează efectele asupra generațiilor următoare şi, dezbărată de orice profit vremelnic, devine rău în sine, pur şi nestăpânit". ("… the wrongdoing of one generation lives into the succesive ones, and, divesting itself of every temporary advantage, becomes a pure and uncontrollable mischief…".)[3]

Astfel structurile ficţionale ale lui Hawthorne sunt în speţă confruntări alegorice dintre bine şi rău, iar caracterele sale sunt pe bună dreptate clasificate ca tipuri. Cu toate acestea, intenția lui Hawthorne nu este de a da lecții morale. Hawthorne distinge între intelect, rațiune, ("the head") şi inimă, emoție ("the heart"). Realitatea exterioară nu are decât semnificație vizuală. Singurul adevăr valabil este cel moral, cel care provine din inimă. Premisele morale ale lui Hawthorne denunţă viciile şi patimile rele, înclinațiile josnice sau bolile morale care sunt transmise genetic. Răul devine păcat ancestral, antrenând un destin căruia nu i se poate opune, gravitând obsesiv în jurul unui moment trecut dar permanent simţit în preajmă. Nimeni nu poate scăpa de acest destin puritan. Toate personajele evoluează în jurul acestui punct declanşator, delictul moral, şi rămân prizonierii acestui destin. "Oare niciodată n-o să ne descotorosim de Trecut?" ("Shall we never, never get rid of this Past?")[4] întreabă Clifford în *The House of the Seven Gables*. Nu putem scăpa de trecut, de destinul păcatului strămoşesc decât dacă îi înțelegem genetica şi ne-o asumăm.

Hawthorne, în jurnalele sale, notează că păcatul impardonabil ("the unpardonable sin"), faţetă a păcatului strămoşesc, este săvârşit de o persoană care pătrunde în sufletul unei alte ființe umane, nu din respect pentru acel suflet uman, din dorința de a-l venera, ci din pură şi rațională curiozitate filozofică, ceea ce implicit duce la disocierea dintre intelect şi suflet: "a want of love and reverence for the Human Soul; in consequence of which, the investigator pried into its depths, not with a hope or purpose of making it better, but

[2] *The House of the Seven Gables,* p 41
[3] Preface to *The House of the Seven Gables* (1851)
[4] *The House of the Seven Gables,* p192

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

from a cold philosophical curiosity,--content that it should be wicked in whatever kind or degree, and not only desiring to study it out. Would not this, in other words, be the separation of the intellect from the heart?" (*Notebooks* 251)[5] Hawthorne astfel devine adept al funcţiei educative a păcatului ("the educational function of sin"), singura cale de a scăpa de păcatul puritan ancestral, transmis din generaţie în generaţie, şi care duce la mântuire. Disocierea lui Hawthorne de doctrina puritană, adeptă a condamnării veşnice a fiinţei umane prin păcatul originar, prin posibila mântuire pe pământ, este ceea ce-i conferă modernitate şi unicitate.

În plus, unicitatea operei lui Hawthorne nu este dată doar de temele abordate, de atitudinea abordată în tratarea lor, de complexitatea psihologică, sau de limbajul utilizat. Ambivalenţa şi bipolaritatea, ca trăsături definitorii în creaţia lui Hawthorne, sunt puse în lumină prin experimentul pe care-l face autorul cu tradiţia 'romance'**.** Acest gen literar, 'romance' este singurul care-i permite alunecarea spre forme mitice, alegorice, şi simbolistice, contrar opiniilor exprimate de contemporanii lui Hawthorne, care considerau tipul 'romance' ca fiind 'inferior' şi 'frivol'. Departe de a fi un scriitor frivol, Hawthorne este un romancier profund, pentru care autenticitatea şi luciditatea auctorială nu dezmint prezenţa finului observator ce va anunţa scriitorul modern. Astfel decizia lui Hawthorne de a se întitula 'romancer' nu-si află explicaţia decât în acceptarea acestui gen literar ca fiind singura şi unica posibilitate de a-şi exprima viziunea morală despre viaţă. Acest tip de naraţiune, 'romance', nu este o reproducere fidelă a realităţii, ci mai degrabă o creare intenţionată a unei realităţi distanţate de experienţa cotidiană, o realitate, care, aşa cum observa Northrop Frye, are tendinţa spre introversiune şi personalizare.

'Romance' permite astfel dislocarea mitului într-o direcţie umană. Distanţarea artistică impusă de 'romance' permite explorarea de către autor a psihologiei umane, şi totodată angajează cititorul într-o dezbatere despre experienţa umană. Dificultatea abordării literare a unor teme precum izolarea, alienarea, asceza, i-au impus autorului, într-un fel, împărtăşirea teoriei organice; sub această perspectivă putem interpreta observaţiile lui Hawthorne din "Prefeţe" ("Prefaces") şi "Scrisori" ("Letters") ca invitaţii pentru cititor de a penetra procesele imaginaţiei şi a le reproduce.

Prin apărarea şi utilizarea artificiului impuse de 'romance', Hawthorne a fost capabil să 're-modeleze' realitatea conform dorinţelor şi viziunii personale, lăsând cititorul în acelaşi timp să participe la procesul artistic consumat la nivelul altor lumi posibile. Astfel forma impune în scrierea lui Hawthorne, este obiectivul ce primează în interpretarea discursului narativ.

În viziunea artistică a lui Hawthorne, trei antiteze şi, în acelaşi timp, echilibre, sunt esenţiale pentru realizarea acestei distanţări artistice: verisimilitudine-idealitate; natural-supranatural; istorie şi ficţiune. Artificiul, precum şi fluctuaţia permanentă dintre lumea exterioară, lipsită de identitate, şi cea interioară, îndăruită cu înţelesuri profunde prin expresivitate, devin instrumentar artistic în exercitarea controlului asupra formei. Dovada este evidentă în tendinţa permanentă a scriitorului de a interacţiona cu, şi a balansa, în

[5] qtd. in Bell, M. *New Essays on Hawthorne's Major Tales,* p 85.

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

acelaşi timp, cele trei antiteze: veridic-ideal, natural-supranatural şi istorie – şi, respectiv, conceptualizarea evenimenţială în ficţiune. Autorul nu aplică principiul verisimilitudinii ci răspunde personal de ordonarea evenimentelor în opera artistică, aşa cum afirmă în prefaţa cărţii *The House of the Seven Gables* : "the romance ... may present the truth under circumstances, to a great extent, of the writer's own choosing and creation." (vii)

Înclinaţia spre ambivalenţă morală, solitudine şi introspecţie, precum şi nevoia de a fi înţeles şi acceptat, este ceea ce stă la baza formaţiei artistice ale lui Hawthorne, contribuind la construirea imaginii organice despre lume reflectată în opera sa. În eseul introductiv, "The Custom House", al cărţii *The Scarlet Letter*, Hawthorne optează pentru atmosfera unui salon noaptea, ca fiind mediul propice pentru fuzionarea dintre actual şi ideal, real şi fantastic, unde obiectele banale devin atât de spiritualizate de lumina neobişnuită, încât par să-şi piardă materialitatea, şi astfel să devină obiecte ale intelectului: "the objects ... are so spiritualized by the unusual light, that they seem to lose their actual substance, and become things of intellect." (35)

Temele, personajele, şi respectiv strategiile narative folosite de Hawthorne urmăresc acelaşi fir al Ariadnei, şi anume unicitatea operei lui Hawthorne, dată de forma viziunii sale: sfera**,** în care personajele, reprezentate prin curbe spiralate ascendent, se află într-o permanentă călătorie de descoperire a propriei identităţi sau, altfel spus, în căutarea sinelui. Aşa cum afirmă Clifford despre viaţă în general: "You are aware, my dear sir – you must have observed it in your own experience –that all human progress is in a circle; or, to use a more accurate and beautiful figure, in an ascending spiral curve. While we fancy ourselves going straight forward, and attaining, at every step, an entirely new position of affairs, we do actually return to something long ago tried and abandoned, but which we now find etherealized, refined, and perfected to its ideal. The past is but a coarse and sensual prophecy of the present and the future." (*The House of the Seven Gables* 276)

Adept al dualităţii existenţei, într-o perioadă în care doar lumea exterioară putea conferi certitudini, Hawthorne neagă reflectarea fidelă a lumii. Actualitatea cotidiană, după cum afirmă criticul Nina Baym, deşi încărcată cu evenimente, este departe de a fi expresia dorinţelor umane. Actualitatea este plină de expresivitate simbolică doar pe tărâmul imaginaţiei, unde dorinţele individuale sunt tăinuite într-un cod al trăirilor.

În consecinţă, viaţa este privită ca o luptă continuă între forţe contrarii, atât complementare, cât şi antitetice. Forma ficţiunii devine vizibilă prin interacţiunea şi echilibrarea permanentă a acestor dualităţi, care, în final, se află pentru reîntregirea şi întemeierea despre lume şi rostuirea ei.

'Ego'-ul ('The Self') si 'Celălalt' ('The Other') sunt principalele forţe oponente care în final, complinindu-se prin interacţiune, se contopesc într-o entitate. Fiinţele umane au potenţial nativ malefic şi benefic, deopotrivă. Fiecare character hawthornian suferă o transformare la nivelul realităţii interioare înspre realizarea dualităţii omului. Transformarea are loc la finalul unei călătorii în propria umanitate şi se materializează prin echilibrarea celor două entităţi, autocunoaşterea, ('The Self'), respectiv identitatea aproapelui, ('The Other'). 'Subiectul' (cititorul) şi 'Obiectul' (creaţia) se contopesc spre

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

fiinţarea 'Lucrului'. Filozoful raţionalist Heidegger numeşte 'Lucru' ('Thing') drept corespondenţa realizată prin identificarea aspectului exterior al obiectului cu expresivitatea interioară. Calea accesibilă realizării echilibrului este prin 'Simpatie/Înţelegere/Rezonanţă umană/ Interacţiune' ('Sympathy'). Prin simpatie, personajele devin verigi în "lanţul" comun al umanităţii ("the human chain of humanity").

Călătoria în căutarea adevărului (a perfecţiunii) este iluzorie: la Hawthorne, ia forma unei sfere în care caracterele fac această incursiune de la non-identitate (realitatea exterioară) spre identitate (realitatea interioară) pentru a reveni în final la sursa care a generat călătoria, non-identitatea originară: "Pornim de la neant şi revenim la el. De la liniştea pântecului mamei la liniştea mormântului" (Cf. Derrida: "We come from nothing and return to nothing. From the darkness of the womb to the silence of the tomb".)

Similar, ficţiunea este o 'reconstrucţie' ciclică a ceva considerat mort şi readus la viată prin limbajul simbolic al imaginaţiei, de unde se întoarce la realitatea non-identitară cu speranţa că va fi 're-interpretată' în discursul anume permanentizat între 'Self' (opera) şi 'Other' (cititor').

Viziunea despre viaţă a lui Hawthorne este de asemenea sugerată de caracterul dual al organului vizual, perceput ca ochi extern, reprezentare vizuală ('the eye') şi ochi intern, percepţie vizuală ('the gaze'). Referindu-se la această diviziune a ochiului, Hawthorne îl anticipează pe Lacan, care afirma, un secol mai târziu: "Eu văd dintr-un singur unghi, în timp ce sunt privit din toate unghiurile de-a lungul existenţei mele" ("I see only from one point, but in my existence I am looked at from all sides").

O altă teorie care are afinităţi cu cea a lui Hawthorne este viziunea unilaterală a lui Emerson, adept al individului ca unic receptor al realităţii exterioare şi transcendentale. Viziunea dualistă (bun şi rău) a lui Hawthorne validează individualitatea doar în momentul recunoaşterii propriului caracter dual şi doar atunci când această recunoaştere duce la contopirea individului în lanţul comunităţii umane. Realizarea dualităţii fiinţei umane necesită o izolare realmente dureroasă, calea de reintegrare în societate fiind 'simpatia' faţă de semen. Prin 'interacţiune' ('sympathy'), personajele hawthorniene preiau caracteristici (bune sau rele) unele de la altele, intercondiţionându-se şi completându-şi caracteristicile lipsă. Reîntoarcerea în societate se finalizează cu aceeaşi non-identitate iniţială: "Fiinţa umană este rotundă" ("Being is round"), spunea Bachelard sau, în accepţiunea lui Northrop Frye, "Sfârşitul este începutul transformat" ("The end is the beginning transformed").

În fine, observăm la Hawthorne o deviere de la teoria puritană caracterizată prin conflictul bipolar 'Cap' ('Head/Reason') – 'Inimă' ('Heart/Imagination'). Puritanii considerau imaginaţia ca o sursă a răului, fiind asemănătoare exorcismului şi demonismului. Viziunea hawthorniană pune 'Inima' pe primul plan, flancată de 'Raţiune' şi 'Imaginaţie', viziune care duce la o reconsiderare a rolului individului în societate. John Frederick sugerează că, spre deosebire de puritani, care concepeau un Dumnezeu damnabil, Hawthorne îl umanizează, puterea de a ierta fiind hărăzită celor pământeni în aceeaşi măsură. Păcatul rămâne păcat, dar este investit cu funcţii educative şi un efect

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

umanizator. În viziunea lui Murphy, există modalităţi variate de ispăşire ale păcatului: regretul, confesiunea, sau penitenţa, ca efecte ale izolării, izolare pe parcursul căreia personajul explorează ambiguitatea propriei identităţi, acea imperfecţiune umană, alcătuită din bine şi rău, raţiune şi imaginaţie.

Hawthorne reuşeşte să-şi exprime această viziune organică despre viaţă prin tehnici narative bine definite: imagistica simbolică, jocul de lumini şi umbre, lumina difuză, indirectă, ambiguă, toate creează un univers în care obiectele reflectă opacitatea şi ambiguitatea conştiinţei umane. Viziunea sa cinematică despre lume transformă transparenţa lumii obiective, exterioare, în subiectivitatea lumii interioare, cea a receptării, astfel fiind posibilă ştergerea graniţei dintre subiectul percepţiei şi obiectul ei. Normand îl consideră pe Hawthorne unul din primii exploratori ai resurselor cinematice ale sufletului, prin folosirea unor instrumente cinematice ca de exemplu visul şi reveria.

Pe tot parcursul acestei călătorii introspective, romancierul şi personajele negociază între real şi ficţiune, actual şi imaginar, încercându-se echilibrarea dualităţilor. Dar datorită amânării şi chiar negării de către Hawthorne a oricărei certitudini, momentul echilibrului este iminent urmat de dezechilibru, de reîntoarcerea la lupta contrariilor în această fluctuaţie permanentă între lumea exterioară şi cea interioară.

Bibliografie

Bachelard, Gaston. *The Poetics of Space.* Trans. Alan C. M. Ross. Boston: Beacon Press, 1969.

Baym, Nina. *The Shape of Hawthorne's Career.* Ithaca: Cornell University Press, 1976.

Bell, Millicent (ed.). *New Essays on Hawthorne's Major Tales.* USA: CUP, 1993.

Derrida, Jacques. *The Post-Card: From Socrates to Freud and Beyond.* Trans. Alan Bass. Chicago: University of Chicago Press, 1987.

----------. *The Truth in Painting.* Tans. Geoff Bennington and Ian Mc Leod. Chicago: University of Chicago Press, 1987.

Emerson, Edward Waldo. *The Complete Works of Ralph Waldo Emerson.* Centenary Edition. 12 vols. Ed. Edward Waldo Emerson. Boston: Houghton Mifflin, 1903-21. Vols. 1. and 12.

Frederick, John T. *The Darkened Sky. Nineteenth-Century American Novelists and Religion.* Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1969.

Frye, Northrop. *Anatomy of Criticism.* Atheneum, New York: Princeton University Press, 1957.

----------. *The Secular Scripture. A Study of the Structure of Romance.* Cambridge, Massachusetts, and London, England: Harvard University Press, 1976.

Hawthorne, Nathaniel. *Casa cu 7 frontoane.* Editura Dacia: Cluj-Napoca, 2004.

Hawthorne, Nathaniel. *The House of the Seven Gables* (1851). USA: Scholastic Book Services, 1973.

Hawthorne, Nathaniel. *The Scarlet Letter.* USA: Bantam Books, Inc., 1965.

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)

Heidegger, Martin. *Being and Time.*_Trans. John Macquarrie and Edward Robinson. New York: Harper and Row, 1962.
----------. *Poetry, Language, Thought*. Trans. Albert Hofstadter.. New York: Harper and Row, 1975.
---------- . *The Age of the World View*. Trans. Marjorie Grene. *Boundary* 24, 1976.
Lacan, Jacques. *Ecrits*. Trans. Alan Sheridan. New York: W.W. Norton, 1977.
----------. *The Four Fundamental Concepts of Psycho-Analysis*. Trans. Alan Sheridan. New York;: W.W.Norton, 1978.
Murphy, John J. "The Function of Sin in Hawthorne's Novels", *ESQ* 50, 1968.
Normand, Jean. *Nathaniel Hawthorne: An Approach to an Analysis of Artistic Creation.* Trans. Derek Coltman. Cleveland: Press of Case Western Reserve University, 1970.

BDD-A27528 © 2017 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:10:21 UTC)